

Er Nuvan krabbameinselvandi ella ikki

Nýtið skort, oljuklæði, handskar og styvlar

-soleiðis at evnið ikki kemur í samband við húðina og ikki verður andað inn, skrivur Pál Weihe.

Evnið diklorvos við handilsnavninum Nuvan verður brúkt í stórum nøgdum eisini í føroysku alivinnuni. Undirritaði hevur áður m.a. í blaðnum hjá Arbeidseftirlitinum Trygd og Trivni greitt alarum frá hesum vandamikla evni og frá hvussu tað ber til at verja seg ímóti eitrani. Í Dagblaðnum 8. februar 1991 stóð at evnið er krabbameinselvandi, men í næsta blað stendur, at evnið ikki er krabbameinselvandi. Eg skal tí aftur loyva mær at siga eitt sindur um Nuvan.

Nuvar - Diklorvos

Tær livrunnu forforsambindingarnar til týning av skordýrum vórðu til undir 2. heimsbardaga í sambandi við krigsgassgranskning. Tað er tí ikki undarligt, at nógv av hesum evnum eru sera eitrandi fyri menniskju.

Nuvar verður lættliga upptikið ígjøgnum lunguni, men eisini ígjøgnum húðina og so sjálvandi ígjøgnum sodningarlagið, um tað verður svøgt. Tað er ikki óvanligt, at hesi evni føra til álvarsliga eitrar og eisini til deyða. Diklorvos er ein sokallaður kolinesterasuinhibitor, t.v.s. eitt evni, sum tálmar enzyminum (kveikanum), ið nevnt kolinesterasa. Í nervalagnum hjá menniskjum verður eitt evni, ið eitur acetlykolin, nýtt til at samanbinda nervaendar. Vit siga, at acetlykolin er eitt transmittorevni, eitt yvirføringarevni, ið synapsunum (nervasamankomningum). Synapsur finnast víða hvar, bæði í heilanum og í teimum periferu nervunum. Tá acetlykolin hevur fullført sína uppgávu, eigur acetlykolinesteras at gera tað á tí, soleiðis at friður aftur er á nervalag-

num. Um kolinesterasan er óvirkin av t.d. Nuvar, so verður acetlykolin ikki niðurbrotið, og vit kunnu siga, at tað svarar til, at nervalagið er yvirstimulerað. Sjúkueyðkenni, sum visa seg í samband við eitrang, samsvara hesum.

Sjúkueyðkenni:

Vanliga siggja vit fyrst vaml, spýggju, magapínu, livsýki og slevan. Síðani hevuðpínu, svimul, ússaligheit, nógv vatntunt snor og bróstmeði. Rættuliga skjótt gerst tað kámt fyri eygunum, eygnasteinarir gerast smáir, tár renna, og tann eitraði fær ilt í eyguni og hevur ilt við at lesa. Hjartað kann sláa annaðhvørt ov skjótt ella óvanliga seint. Pulsurin kann eisini vera óregluglur. Í álvarsligum fóm siggast koordinations-trupulleikar, t.v.s. tann eitraði hevur ilt við at stýra ørmum og beinum. Talan gerst mutlandi. Vøddarnir nótta — serliga eygnalokini og tungan. Í ringum fóm er vøddaveikleiki í øllum kroppinum. At enda vil sjúklingurin sova og gerst í ørviti. Andingartupulleikarnir vaksa við slimi og ríkan í lungum. Blóðtrýstið hækkar. Sjúklingurin kann ikki halda vatni og skarni. Fær krampar og fellur í óvit. Deyðin skyldast andingarsteðg og/ella lammilsí av andingarvøddum og/ella astmuherðindi.

Viðgerðin:

Tað er umráðandi at dálka húð verður væl og virðiliga reinsað fyri Nuvar. Tað ber til at brúka vatn og sápu, men reint alkohol er betri. Eyguni eyga at verða skolað við vatni ella sjógv. Tað er umráðandi at fáa tann eitraða burtur

frá Nuvar-dálkaðari luft. Tá upptøkan í likamið er steðgað, er umráðandi at ansa eftir, um tann eitraði fær andað, sum hann eigur. Lækni eigur beinanvegin at verða boðsendur. Í telefonini er umráðandi at siga læknanum frá, hvørja eitrang tað snýr seg um, soleiðis at hann kann hava mótevni við sær (atropin). Um Nuvar er drukkið, eigur magin at verða tømdur og skolaður. Sjúklingur við eitrangarteknum eigur at verða innlagdur til eftiransing.

Langtíðarskaðar:

Virkið av kolinesterasu er vanliga minkað niður í helvt, tá sjúkutekin visa seg í samband við eitrang. Mælt verður til at kolinesterasuvirkið ikki minskar meiri enn til 70% av tí tað var, tá ið byrjað var at arbeiða við Nuvar.

Vøddaveikleiki og mæði kann vara í mánaðir hjá eitraðum fólki.

Nervaskaði ella polynuropathi kann standast av eitrang. Tað snýr seg um beinleiðis eitrandi árin á nervarnar. Hetta kann føra við sær, at handakraftin viknar og fólisanurin minskar. Í summum fóm er hesin skaði varandi. Rimuligt er tó at halda, at hetta mein bert sæst, har eitrangin hevur vært eitt skifti.

Nógv hevur verið talað um kroniskan heilaskaði í samband við upptøku av småum nøgdum av livrunnum fosforsambindingum, men tað er enn ikki visundaliga prógvað.

Tað er ikki sannlíkt, at Nuvar hevur við sær broytingar í arvaeginleikunum hjá menniskjunum.

Krabbameinselvandi ella ikki?

Tað eru ongar kanningar, sum sýna at Nuvar er

krabbameinselvandi fyri menniskju. Umhvørvismyndugleikarnir rokna í dag ikki bert tey evni fyri at vera krabbameinselvandi, har tað er prógvað hjá menniskjum, men eisini evni har einans djóraoyndir sýna henda eginleikan. Tey flestu evni á listunum yvir krabbameinselvandi evni, eru av góðum grundum bert kannað í djóraoyndum. Tað kann tó vera ilt at meta um teir krabbameinselvandi eginleikarnar í djóraoyndum eisini eru galdandi fyri fólk. Tí nýta vit orðingarnar, at tað er »illgruni« um at evnið er krabbameinselvandi fyri fólk og at tað er »sannlíkt«, at evnið er krabbameinselvandi fyri fólk. Amerikanski umhvørvisstovnurin EPA skeyt í 1988 upp at bólka Nuvar sum eitt sannlíkt krabbameinselvandi evni. Hetta tí at summar rottu- og mýsaroyndir vóru positivar.

Samanumtikið er góð grund at vera varin, tá arbeiðt verður við Nuvar. Eitrang kann berast á, tá ein minst varar, t.d. tí klæðini gerast vát av Nuvar-løgi. Verður persónurin so eitt sindur í ørviti, kann hann skjótt vera áhalsin og detta fyri borð ella niður í ringin og drukna. Tað er tí umráðandi at hava eitt arbeiðslag, har húðin ongantíð kemur í samband við Nuvar — heldur ikki tá oljuklæðini verða reinsað. Eisini er umráðandi at verja lunguni ímóti Nuvar-guvu.

Um arbeiðt verður smbrt. leiðbeiningunum frá Arbeidseftirlitinum, er eingin vandi á ferð, hvorki fyri akuttari eitrang ei heldur fyri krabbameini, sum frálidur. Arbeidseftirlitið mælir til at persónur, ið fæst við Nuvar, er í

skorti, oljuklæðum, handskum og styvlum, soleiðis at evnið ikki kemur í samband við húðina og ikki verður andað inn. Leiðbeining stendur á øllum iløtum, ið verða útflyggjað frá apotekinum. Umráðandi er, at óvið-

komandi ikki av óvart kunnu koma fram á Nuvar. Serliga verður her hugsað um børn. Tí eigur Nuvar heldur aldri at vera goymt í øðrum ilati enn í tí frá apotekinum.

Pál Weihe

Kunngerð

nr. 29 frá 31. januar 1991
frá

Líkningarráð Føroya

um ásetan av upphædd til neyðugt
uppihald fyri arbeiðið skipað
ígjøgnum Nordjobb.

Við heimild í § 33 nr. 12) í løgtingslóg nr. 86 frá 1. september 1983 um landsskatt og kommunuskatt, sum broytt við løgtingslóg nr. 69 frá 3. juli 1989, hevur Líkningarráð Føroya fyrsett:

§ 1.

Persónar, sum koma undir regluna í § 2, litra a) og b) í samtíðarskattalógini, og sum búgva í Danmark/Finlandi/Grønlandi/Íslandi/Noregi ella Svøríki og sum undir bráðfeingis dvøli í Føroyum arbeiða í Føroyum í mesta lagi 100 dagar í sama álmannaáári, verða bert skattaðir í Føroyum av tí parti av inntøkuni, sum fer upp um eina upphædd, sum sambært galdandi reglum er neyðugt til teirra uppihald, treytað av, at arbeiðið er skipað innan karmarnar hjá norðurlandskum ætlanum um umbýti av praktikk og frítíðararbeiði, og at arbeiðið er skipað ígjøgnum Nordjobb.

§ 2.

Upphæddir, sum verða hildnar neyðugar til uppihald, verða ásettar fyri eitt ár, og verða minkaðar í mun til longdina av dvølinum í Føroyum og alt álmannaáárið.

§ 3.

Tann upphædd, sum eftir §§ 2 og 3 verður roknað sum neyðug til uppihald, var fyri 1990 48.000 kr., og er fyri álmannaáárið 1991 ásett til 49.000 kr.

§ 4.

Henda kunngerð kemur í gildi dagin eftir at hon er kunngjørd, og er galdandi fyri inntøkur frá 1. januar 1991.

Tórshavn, tann 31. januar 1991

Líkningarráð Føroya

Við rattið
er tað tú
sum ræður
ferðini!

